

В.Д. МУСІЄНКО,
к.т.н., доцент, Криворізький економічний інститут Криворізького національного університету,
О.В. ТУЗНІЧЕНКО,
студентка, Криворізький економічний інститут Криворізького національного університету

Формування регіональних інноваційних стратегій

У статті з'ясовано переваги інноваційного процесу на регіональному рівні. Визначено головні ознаки, принципи та пріоритетні завдання стратегії інноваційного розвитку регіонів. Розглянута структура механізму інноваційного розвитку регіону. У статті висвітлюється досвід високорозвинених країн у практиці формування та впровадження інноваційних регіональних стратегій.

Ключові слова: регіон, інноваційна стратегія, стратегія інноваційного розвитку, механізм інноваційного розвитку регіону, джерела фінансування.

В.Д. МУСІЄНКО,
к.т.н., доцент, Криворожский экономический институт Криворожского национального университета,
О.В. ТУЗНІЧЕНКО,
студентка, Криворожский экономический институт Криворожского национального университета

Формирование региональных инновационных стратегий

В статье приведены преимущества инновационного процесса на региональном уровне. Определены главные признаки, принципы и приоритетные задачи стратегии инновационного развития регионов. Рассмотрена структура механизма инновационного развития региона. Освещается опыт высокоразвитых стран в практике формирования и внедрения инновационных региональных стратегий.

Ключевые слова: регион, инновационная стратегия, стратегия инновационного развития, механизм инновационного развития региона, источники финансирования.

V.D. MUSIENKO,
Ph.D., associate professor of Krivoy Rog Economic Institute, State University National University of Krivoy Rog,
O.V. TUZNICHENKO,
student of Krivoy Rog Economic Institute, State University National University of Krivoy Rog

Formation of regional innovation strategies

The article revealed the benefits of the innovation process at the regional level. Identifies the key features, principles and priorities of innovative strategy of regional development. The structure of the mechanism of innovation development. The article highlights the experience of developed countries in the practice of forming and implementing innovative regional strategies.

Keywords: region, innovation strategy, innovation development, mechanism innovation development of the region, sources of financing.

Постановка проблеми. Міжнародна практика свідчить, що ефективність державного управління інноваційним процесом стає вагомим за умов стратегічного підходу до визначення та реалізації пріоритетів розвитку науки і технологій, ефективних моделей управління, орієнтованих на результати. Натомість в Україні тривалий період застосовували короткострокове кон'юнктурне планування, спрямоване на покращення економічної кон'юнктури впродовж одного року, шляхом узгодження видатків і дефіциту держбюджету з обмеженим колом макроекономічних показників. З 2010 року було змінено підхід до розробки програм і прогнозів – передбачено перехід від річного до довго- і середньострокового планування, обов'язкова розробка та ухвалення Верховною Радою стратегії розвитку України на десять років та відмова від річних державних програм економічного й соціального розвитку як морально застарілих [4, с. 118–124]. Проте на практиці не сталося позитивних зрушень щодо подолання диспаритету економічного і соціального розвитку регіонів [2].

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Стратегію інноваційного розвитку держави та регіонів досліджували українські економісти О. Алімов, О. Амоша, П. Бубенко, Б. Буркинський, З. Варналій, В. Василенко, В. Геєць, З. Герасимчук, Б. Данилишин, М. Долішній, Б. Кваснюк, М. Козоріз, І. Онищук, В. Симоненко, В. Семиноженко, В. Соловйов, Д. Стеченко, І. Сторонянська, Л. Федулова, В. Чужиков та інші.

Невирішеними залишаються питання аналізу сучасних пріоритетів інноваційних регіональних стратегій високорозвинених країн та впровадження їхнього досвіду в практику господарювання українських підприємств.

Метою статті є визначення переваг інноваційного процесу на регіональному рівні, головних ознак, принципів та пріоритетних завдань стратегії інноваційного розвитку регіонів.

Виклад основного матеріалу. Поняття «інноваційна стратегія» не має однозначного наукового визначення. В одному випадку її трактують як сукупність послідовних кроків поведінки, які дозволяють територіям при використанні інноваційних рішень позиціонувати себе в навколишньому оточенні.

Регіональна інноваційна стратегія – це розгорнутий комплексний план, покликаний забезпечити здійснення місії території. Вважають, що інноваційна стратегія має передбачати заходи та перелік індикаторів для підвищення конкурентоспроможності регіону [8, с. 3].

Стратегія інноваційного розвитку регіонів за своєю сутністю є стратегією мезорівня, тобто проміжною між макро- і мікроінноваційними стратегіями, будучи своєрідною сполучною ланкою між макроекономічною стратегією на регіональному рівні і державною політикою розвитку регіонів.

До переваг, що зумовлюють розвиток інноваційних процесів на регіональному рівні у порівнянні з національним, можна віднести такі особливості: сукупна близькість великої

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

кількості виробників різних галузей, що своєчасно пропонують спеціалізовані товари і послуги та гнучко відповідають на зміни попиту; поява локальних фондів робочої сили з концентрацією специфічних навиків і форм навчання.

Головними ознаками стратегії інноваційного розвитку регіонів мають бути: комплексність; націленість на довгострокові результати; узгодженість з державною стратегією суспільного розвитку та її складовими: економічною, політичною, екологічною, національною; поєднання ринкової саморегуляції і державного управління.

Розробка цілей та механізмів реалізації стратегія інноваційного розвитку регіонів ґрунтується на певних принципах, серед яких необхідно відзначити:

- принцип стратегічної пріоритетності інноваційного розвитку;
- принцип економічного зростання і сталого розвитку регіону передбачає пріоритет тих сфер, які на даний час є найприбутковішими;
- відповідність світовим стандартам в умовах посилення глобалізаційних процесів;
- принцип цілісності регіональної стратегії, поєднання національних та регіональних інтересів.

Істотним фактором дієвості стратегії інноваційного розвитку регіонів є визначення пріоритетних завдань, до яких можна віднести [1, с. 99]:

- ефективність інноваційної діяльності та високу інноваційну активність за певним стратегічним пріоритетом;
- орієнтацію на використання власних ресурсів;
- підтримку пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;
- комплексність вирішення проблем регіону на інноваційній основі;

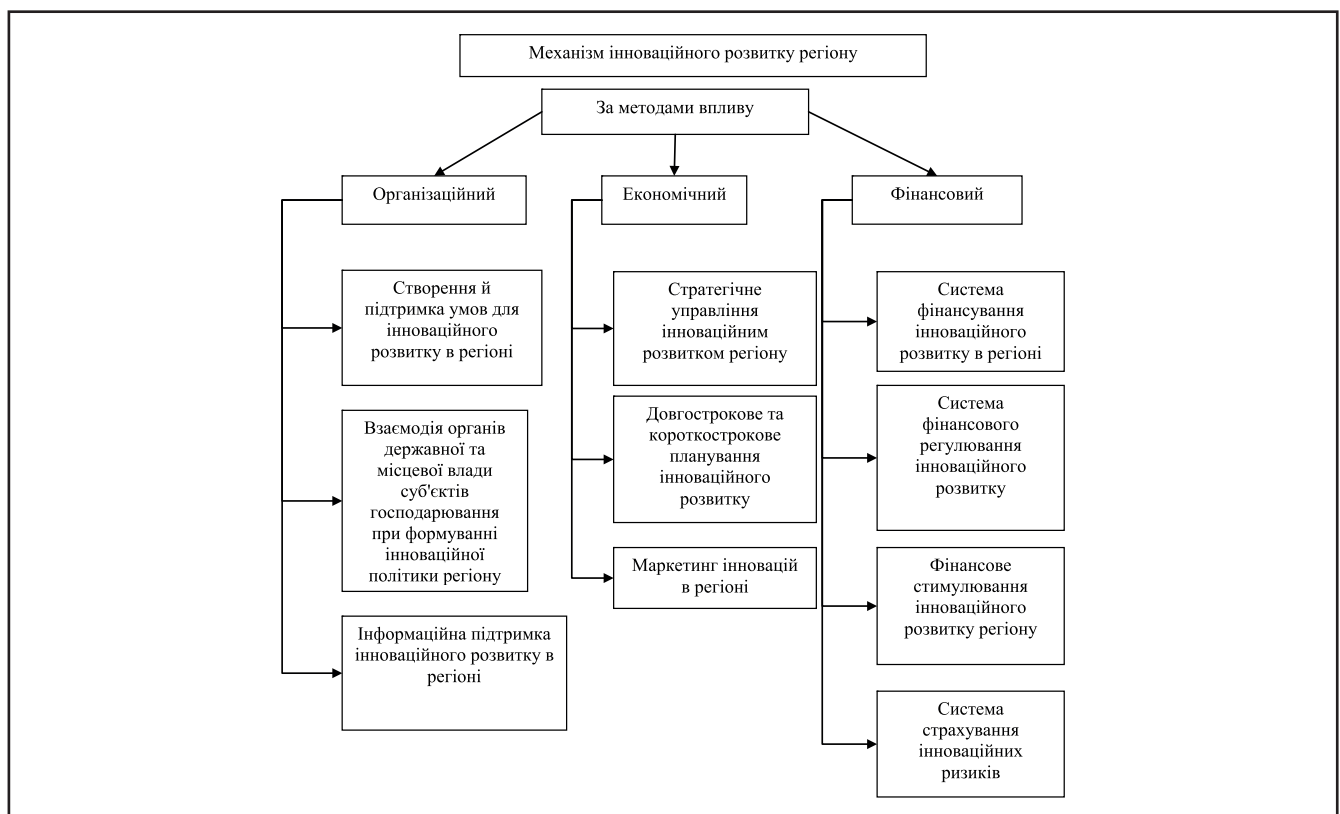
– розвиток регіональної інноваційної системи та її підсистем досягнення консенсусу між ними виконавцями завдань стратегії;

– прогнозування економічних та соціальних результатів від реалізації запланованих заходів.

Можна виділити основні складові механізму інноваційного розвитку регіону, які включають організаційний (організація, розробка й впровадження інновацій у регіоні), економічний (керування, планування й збут інновацій в регіоні), і фінансовий (фінансування й стимулювання, страхування інновацій), що дозволяє визначити ефективну стратегію інноваційного розвитку регіону й забезпечує адаптацію інновацій до ринкових умов (див. рис.).

Організаційний механізм має забезпечувати появу інновацій, фінансовий механізм – створити умови для фінансування інноваційної діяльності, а економічний механізм повинен забезпечити процес комерціалізації інновацій і їхній подальший розвиток. Усі види механізму інноваційного розвитку взаємозалежні між собою й дозволяють забезпечити ефективний інноваційний процес у регіоні.

Крім того, механізм інноваційного розвитку повинен ґрунтуватися на взаємодії суб'єктів господарювання, державних владних структур та органів місцевого самоврядування, у розпорядженні яких знаходяться фінансові, матеріальні, мінерально-сировинні, інтелектуальні та інформаційні ресурси для ефективної інноваційної діяльності в регіоні. Ефективність функціонування механізму інноваційного розвитку регіону залежить від обґрунтованого вибору інноваційних проектів відповідно до регіональних пріоритетів, наявності джерел їх фінансування, отримання оптимальних ефектів від їх реалізації [3].



Складові механізму інноваційного розвитку регіону за методами впливу

Присутній суттєвий вплив характеру інноваційної спрямованої стратегії держави на даному етапі розвитку на стратегію інноваційного розвитку регіонів. Зазвичай виділяють три основні типи інноваційної стратегії на національному рівні. Перший тип – стратегія переносу, яка полягає у використанні зарубіжного науково-технічного й виробничого потенціалу в економіці країни, шляхом залучення прямих іноземних інвестицій, купівлі ліцензій та високоефективні технології для освоєння випуску продукції нових поколінь. Другий тип – стратегія запозичення, коли країна, використовуючи власний інноваційний потенціал, освоює виробництво наукоємної продукції, що виробляється у розвинутих індустріальних країнах. Третій – стратегія нарощення, яка ґрунтується на використанні здебільшого власного науково-технічного й виробничо-технічного потенціалу [6, с. 145–146]. Цьому типу стратегії відповідає інноваційний варіант політики країни, який передбачає максимальну концентрацію ресурсів в інноваційному секторі економіки, здійснюваному в стислі терміни. Завдяки цьому здійснюється прорив у технологічній та технічній модернізації виробництва, досягається вища конкурентоспроможність інноваційних продуктів на внутрішньому і зовнішньому ринках, прискорюються темпи зростання валового регіонального продукту, досягається істотний приріст прибутковості виробництва і помітне підвищення життєвого рівня населення.

Стратегія інноваційного розвитку регіонів України практично не отримала свого адекватного вирішення. У 2001 році була розроблена і затверджена президентом України «Концепція державної регіональної політики» [7], спрямована на подолання територіальної диференціації економічного розвитку. У 2005 році Верховна Рада прийняла Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» [3], а Кабінет Міністрів України у 2006 році затвердив «Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2015 року» [5], яка передбачала подолання диспаритету регіонального розвитку та життєвого рівня населення. Передбачається механізм реалізації стратегічної мети: по-перше, нормативно-правове й інституційне забезпечення, зокрема, децентралізація системи управління регіональними ресурсами; по-друге, організаційне забезпечення, яке враховувало подальший розвиток договірних відносин між центром і регіонами; по-третє, фінансове забезпечення з метою вирішення умов економічного розвитку регіонів; по-четверте, науково-методичне забезпечення, спрямоване на консолідацію зусиль у виробничій, науково-технічній, фінансовій та адміністративно-управлінській сферах.

У США, Японії, країнах ЄС виникли такі нові форми інноваційної діяльності, як технопарки та технополіси, інноваційні кластери, бізнес-школи, венчурні організації, центри навчання інноваційному менеджменту. В цих формах втілюються суттєві відмінності

у двох зазначених вище моделях – технополіси США здебільшого засновані та працюють на приватні кошти, тоді як європейські і японські технопарки мають значну частину державних асигнувань для розгортання своєї діяльності (див. табл.).

У багатьох європейських регіонах функціонують регіональні агентства з технологій та інновацій, які створені за підтримки держави і здійснюють підтримку інноваційної діяльності в регіонах шляхом проведення семінарів для дослідників з питань управління знаннями, надання допомоги в отриманні патентів та ліцензій, організації трансферу технологій, проведення конкурсів серед інноваторів, фінансування участі інноваційних суб'єктів у міжнародних виставках, організації інноваційних форумів та фестивалів, надання грантової допомоги для виконання наукових тем студентам, координації діяльності університетів та наукових установ, підтримки діяльності інноваційних кластерів [5, с. 15].

Отже, враховуючи зарубіжний досвід, регіональна інноваційна політика України має здійснюватися через розроблення та впровадження інноваційних програм і стратегій та передбачати серед іншого:

- заходи щодо сприяння кооперації та взаємодії різноманітних суспільних інститутів у здійсненні інновацій (науково-дослідних інститутів, ВНЗ, банків, підприємницьких структур, громадськості та ін.);
- створення за рахунок бюджетних коштів регіональних інноваційних структур;
- стимулювання інновацій шляхом розміщення в технопарках чи на підприємствах, при вищих навчальних закладах бізнес-інкубаторів за рахунок коштів місцевих бюджетів;
- сприяння кадровому забезпеченню інноваційних підприємств шляхом організації тренінгів, семінарів, стажування тощо.

На сьогодні є потреба створення аналогічних структур в українських регіонах. Їхнім першочерговими завданнями є не тільки надання послуг інноваційним суб'єктам, а й виконання ролі інтегруючого фактора в регіональній інноваційній системі. Сьогодні ж слід відмітити пасивність держави щодо розбудови інноваційної інфраструктури в регіонах і невеликі можливості щодо цього самих регіонів. Але регіональні органи влади в межах відповідних регіональних програм можуть самостійно робити певні кроки в цьому напрямі. Без досягнення високого рівня порозуміння між владою, наукою і бізнесом неможливий інноваційний шлях розвитку. Тому сьогодні одним із завдань регіональної політики є застосування механізмів стимулювання інноваційних суб'єктів до співробітництва та кооперації. Через вдосконалення і розвиток таких взаємовідносин можна суттєво прискорити необхідні зміни в інноваційній сфері. Саме на цих засадах функціонують інноваційні промислові кластери.

Найбільш відомі науково-технологічні зони і технопарки світу

США	Решта світу
Силіконова долина (Каліфорнія)	Коридор М4 (Великобританія)
Шосе 128 (Масачусетс)	СофіяАнтиполіс (Ніцца, Франція)
Річфілд Парк (Арізона)	Іль-де-Франс (Париж, Франція)
Силіконовий ліс (Орегон)	Мюнхенський технополіс (ФРН)
Форт Уерт (Техас)	Цукуба (Японія)
Міський парк Філадельфії (Пенсільванія)	Сінгапурський науковий парк (Сінгапур)
Дослідницький трикутник (Північна Кароліна)	Національний технологічний парк Лімерік (Ірландія)

Висновки

В умовах подальшої децентралізації і демократизації владних відносин актуалізується процес розмежування повноважень між центром і регіонами, що дозволяє передавати регіонам окремі функції державного управління. Серед них, на наш погляд, можуть бути повноваження по розробці й реалізації середньо- і довгострокових стратегій економічного розвитку регіонів. У даному випадку саме механізм реалізації стратегії інноваційного розвитку регіону стає дієвим інструментом не тільки через закріплення розмежування владних повноважень, але й через посилення ролі і значення регіонального рівня управління соціально-економічним розвитком на конкретній території. Основою механізму реалізації економічного розвитку регіону є регіональна інноваційна стратегія, спрямована на забезпечення сприятливих умов для розвитку і реалізації інтелектуального потенціалу території, збільшення обсягів надання суспільних благ і послуг, підвищення добробуту населення.

Список використаних джерел

1. Буркинський Б.В. Інноваційна стратегія у соціально-економічному розвитку регіонів / Б.В. Буркинський, Є.В. Лазарева / Одеса: ІПРЕЕД НАН Укр., 2007. – 140 с.

2. Герасимчук З.В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика: монографія / З.В. Герасимчук / Луцьк: Надстир'я, 2008. – 528 с.

3. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 №2850-IV.

4. Мусина Л. Формирование системы стратегического планирования и прогнозирование научно-технического развития Украины: институциональный аспект / Л. Мусина / Матер. II Міжнар. форуму «Проблеми розвитку інформаційного суспільства» 12–15 жовтня 2010 р. Ч. 2. – К.: УкрІНІІ. – С. 118–124.

5. Постанова Кабінету Міністрів України «Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року» від 21.07.2006 №1001.

6. Смирнов Е.А. Теоретические подходы к определению сущности региональной инновационной системы / Е.А. Смирнов // Экономика Крыма. – 2010. – №4 (33). – С. 142–146.

7. Указ Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики» від 25.05.2001 №311/2001.

8. Федулова Л. Теорія і практика формування інноваційних стратегій корпоративних структур: монографія / Л. Федулова, О. Фомова / Хмельницький: ХНУ, 2009. – 239 с.

9. Хмелевский С.В. Каковы инновационные системы России? / С.В. Хмелевский / Институт региональных инновационных систем [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.innosys.spd.ru>

Т.Е. МАКАРЕНКО,

аспірант, Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України

Інституалізація франчайзингу – передумова створення інвестиційного середовища

Розглянуто інституалізацію франчайзингу як передумову для створення сприятливого інвестиційного середовища та забезпечення інвестиційної безпеки держави. Проаналізовано ефект від взаємодії франчайзингу з іншими формами підприємницької діяльності.

Ключові слова: економічна безпека, інвестиційна безпека, франчайзинг, міжнародний франчайзинг, аутсорсинг, лізинг, брендинг, вендинг.

Т.Е. МАКАРЕНКО,

аспірант, Национальный институт стратегических исследований при Президенте Украины

Институализация франчайзинга – основа для создания благоприятной инвестиционной среды

Рассмотрена институализация франчайзинга как основа для создания благоприятной инвестиционной среды и обеспечения инвестиционной безопасности государства. Проанализирован эффект от взаимодействия франчайзинга с другими формами предпринимательской деятельности.

Ключевые слова: экономическая безопасность, инвестиционная безопасность, франчайзинг, международный франчайзинг, аутсорсинг, лизинг, брендинг, вендинг.

The author consider the institutionalization of franchising as prerequisite for creating a favorable investment environment and providing investment security state. Analyzed franchise and its interaction with other forms of entrepreneurship.

Keywords: economic security, investment security, franchising, international franchising, outsourcing, leasing, branding, vending.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації неодноразово впливають на національні економіки і розвиток сучасного світового господарства. Глобалізація, з одного боку, розширює можливості окремих країн стосовно використання та оптимальної комбінації різноманітних ресурсів, а з іншого – значно загострює конкурентну боротьбу, спричиняючи зміни в перерозподілі фінансових та інвестиційних ресурсів. Причому останнє зазвичай відбувається не на ко-

ристь тих країн, що мають низький і середній рівень розвитку та неусталену ринкову систему.

Також необхідно зауважити, що в сучасних трансформаційних умовах франчайзингові компанії, як і країна загалом, працюють у складному, постійно змінному контексті. Але попри всі складності та перепони Україна має власний тринадцятирічний досвід, досягнення у сфері франчайзингу та перспективи розвитку на вітчизняному ринку. Створен-